

Институт за ратарство у Кјустендилу – 95 година традиције и искуства у воћарству

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 24.09.2024 Брой: 9/2024

Voćarska tradicija regiona Kjustendila, koja se prenosi kao iskustvo i kultura sa generacije na generaciju i od porodice do porodice, ponovo će ove godine biti predstavljena na jesenjem festivalu regiona, "Festivalu plodnosti", od 27. do 29. septembra. U okviru festivala, jedan od najstarijih poljoprivrednih instituta u Kjustendilu obeležiće svoju 95-godišnju istoriju, ispunjenu izazovima i naučnim dostignućima.

"Festival plodnosti" u gradu Kjustendilu je nasleđe Prvog nacionalnog takmičenja u voćarstvu, održanog još 1896. godine upravo u gradu Kjustendilu.

U svom sadašnjem formatu, jesenji festival se održava svake godine od 2008. i organizuje ga Opština Kjustendil, u saradnji sa Poljoprivrednim institutom – Kjustendil, koji svake godine predstavlja perspektivne sorte jabuka gajene i uzgajane u regionu.

Sorte jabuka oplemenjene u Poljoprivrednom institutu – Kjustendil, otporne na paršu

Jesenja raznolikost plodnog regiona Kjustendila biće predstavljena u bogatom umetničkom programu i na šarenim štandovima sa voćem i povrćem. Program uključuje takmičenje za najlepše uređen štand i najveću jabuku, u kojem učestvuju predstavnici različitih nevladinih organizacija iz cele opštine. Svake godine specijalni gosti događaja su kulinarski stručnjaci iz cele zemlje. Posetioци "Festivala plodnosti" uživaju u sportskim terenima i tematskim umetničkim radionicama sa animatorima.

Zanatlije i trgovci iz Kjustendila i regiona predstavljaju svoje umetničke radove, dok poljoprivredni proizvođači prodaju svoje čiste i zdrave proizvode direktno potrošačima.

**СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ –
СОФИЯ
ИНСТИТУТ ПО ЗЕМЕДЕЛИЕ –
КЮСТЕНДИЛ
ВИ КАНЯТ**

на Юбилейно тържество посветено на
95 години
от основаването на
Институт по земеделие – Кюстендил

27 септември 2024 г.

10.15 – 10.30 ч. – Откриване на Юбилейното тържество
10.30 – 10.50 ч. – Тържествено представяне на Институт по земеделие – Кюстендил
10.50 – 11.00 ч. – 120 години от рождението на чл.-кор. проф. Йордан Стоичков
11.00 – 12.00 ч. – Поздравителни адреси и приветствия към Институт по земеделие – Кюстендил
12.00 – 13.30 ч. – Кофетил

28 септември 2024 г.

10.00 – 18.00 ч. – Празник на плодородието на площад „Велбъжд“, гр. Кюстендил
Тържеството ще се проведе на 27 септември 2024 г. 8 Килийно училище, ул. „Иларион Ловчански“, 32-36, гр. Кюстендил 2500

95 godina Poljoprivrednog instituta – Kjustendil

Poljoprivredni institut u Kjustendilu je pravni naslednik Voćarske ogledne stanice u Kjustendilu, osnovane Naredbom Ministarstva poljoprivrede i državne imovine br. 2646/19.12.1929. Nalazi se u jugozapadnoj

Bugarskoj u regionu sa povoljnim prirodnim i klimatskim uslovima za gajenje voćnih vrsta. To je prvi centar ne samo praktične, već i naučne voćarske misli u našoj zemlji. Svoju aktivnost je započeo pod rukovodstvom višeg naučnog saradnika prvog stepena Todora Zahova (1929–1939). Dva ukaza potpisana od strane cara Borisa III izdata su za dodelu 283 dekara zemljišta sa teritorije sela Nikoljčevci kod Kjustendila Oglednoj stanici. Krajem 1944. godine, Ogledna i kontrolna stanica je transformisana u Voćarski ispitni institut. Osnovana su tri odeljenja: Oplemenjivanje i proučavanje sorti, Agrotehnika i zaštita bilja. Pokrenuta su sortna i agrotehnička ispitivanja o navodnjavanju, klonskim podlogama, zaštiti bilja i drugim temama.

U periodu 1962–1967. direktor Instituta je bio dopisni član profesor Jordan Stojčkov, koji je uložio napore da modernizuje materijalnu bazu (laboratorije, staklenike, itd.) i unapredi kvalifikacije naučnog kadra i pomoćnog osoblja. Površina zemljišta kojim upravlja Institut povećana je za 1000 dekara. Takođe su uspostavljena tri dekara staklenika.

Godine 1965. Voćarski odsek Kompleksne ogledne stanice u selu Negovan, sofijski region, pripojen je Institutu. Pokrenuti su prvi eksperimenti u saksijama sa voćnim biljkama i započete studije o korenskom sistemu jabuke, kruške i šljive, kao i o određivanju potreba za đubrivom voćnih biljaka kroz dijagnostiku lista. Sprovedeni su prvi eksperimenti u Bugarskoj da se utvrdi efekat avionskog prskanja protiv parše, jabukovog savijača i grinja na jabuci. Pokrenute su studije o biologiji i merama suzbijanja pepelnice na jabuci i listuvara na trešnji. Odobrene su nove sorte: kruška – Pautalija, i trešnja – Pobeda, Kjustendilska Hruštljalka i Černa Konjavska.

U periodu 1967–1970. uvedeno je preko 250 sorti voća iz SAD i Kanade. Postavljeni su temelji za virusološka istraživanja na trešnji i višnji, kao i za ciljano korišćenje indukovanе mutageneze da bi se ubrzao proces oplemenjivanja. Institut je postao centar za primenu naučnog i tehnološkog progressa u voćarstvu i preuzeo odgovornost za razvoj proizvodnje trešnje, višnje i kruške u celoj zemlji i proizvodnje jabuke u jugozapadnoj i severozapadnoj Bugarskoj. Nakon 1982. godine, kada je osnovana Poljoprivredna akademija u Sofiji, Voćarski institut u Kjustendilu je uključen u njenu strukturu kao nezavisna naučna jedinica.

Započet je rad na pitanjima vezanim za mehanizaciju u voćarstvu, raspisan je konkurs i imenovan istraživački saradnik. Godine 1985. izgrađen je sistem za kap po kap navodnjavanje na površini od 90 dekara i uspostavljen je kompleks eksperimenata sa sortama jabuke, kombinacijama sorta-podloga, navodnjavanjem, đubrenjem i upravljanjem površinom zemljišta. Izgrađeni su: kompleks sa postrojenjima za ukorenjavanje zrelih i zelenih reznica i kompleks za "tkivne kulture" sa laboratorijom, adaptacionim objektima i oglednom parcelom.

Opremljene su i puštene u rad sledeće laboratorije: dve agrohemijske laboratorije, kao i laboratorije za virologiju, citologiju, fiziologiju i mikrobiologiju. Zaključeni su i realizovani bilateralni sporazumi o naučno-tehničkoj saradnji

sa srodnim institutima iz Rusije, Ukrajine, Moldavije, Nemačke, Poljske, Mađarske, Češke, Slovačke, Srbije, Severne Makedonije, Grčke i drugih. Uvodne aktivnosti, kao i razmena tehnologija i naučno-tehničkih dostignuća, značajno su se povećale.

Nakon 2000. godine

Voćarski institut u Kjustendilu i Ogledna stanica za voćarstvo i preradu voća u Kostinbrodu transformisani su u Poljoprivredni institut. Godine 2006. Stanica za ispitivanje sorti u selu Bagrenci pripojena je Institutu i obradiva površina povećana je za dodatnih 120 deکارa. Započelo je uspostavljanje genskih banaka za jabuku, trešnju, višnju i šljivu. Odobrene su sorte trešnje Danelija i Stefaniya i podloge za trešnju i višnju – IK-M8 i IK-M9, kao i sorta šljive Kjustendilska Krasavica. Na međunarodnoj izložbi "AGRA" 2013. Poljoprivredni institut u Kjustendilu je nagrađen zlatnim medaljama i sertifikatima za inovaciju za novu sortu jabuke Besapara, i u sekciji "Mašine, oprema i tehnologije za ratarsku proizvodnju" za "Tehnologiju za efikasnu i održivu proizvodnju ploda jabuke" i "Tehnologiju za gajenje zasadima trešnje". Odobreno je šest sorti jabuke i četiri sorte trešnje.

Na Šestoj nacionalnoj izložbi – IZUMI, TRANSFER, INOVACIJE – ITI – 2015, nova samoplodna sorta trešnje Dima nagrađena je zlatnom medaljom i diplomom za inovaciju.

Sorta jabuke Sijana, Poljoprivrednog instituta – Kjustendil – perspektivna sorta koja obogaćuje sortnu strukturu Bugarske

Sorta jabuke Sijana nagrađena je Zlatnom plaketom i Diplomom za inovaciju od strane AGRA 2023 u kategoriji "Biljne sorte, životinjske rase, organska ratarska proizvodnja i vinogradarstvo".

Kao rezultat sprovedenog rada na uvodu i oplemenjivanju, prikupljen je bogat genski fond od preko 800 sortnih pristupa. U proučavanju je preko 1500 hibrida, od kojih je 63 izabrano kao perspektivno kod jabuke, 59 kod trešnje, 8 kod višnje, 5 kod jagode, 4 kod crne ribizle i 3 kod grožđa. Kao perspektivna izabrana je i sorta jabuke Monro, kao i sorte višnje Feracida i Patuljasti Ridž, i sorte trešnje Ohridska i Priusadebnaja. Sorte Čačanska Najbolja, Čačanska Lepotica, Valevka, Ašatan i Pacifik izabrane su zbog terenske otpornosti na šarku (virus šarke šljive). Identifikovane su dve nove grupe ukrštene nekompatibilnosti među sortama trešnje Kozierka i Germersdorfksa sa Bugarska Hruštljalka i Bing, Napoleon, Lambert i Star sa Ohridska. Period berbe ploda višnje produžen je sa 35 na 75 dana. Metode kulture tkiva i kulture embriona koriste se za oplemenjivanje novih sorti sa ranim i vrlo ranim vremenom zrenja, sorti otpornih na abiotičke faktore stresa i za njihovu brzu razmnožavanje. Utvrđeni su najpogodniji oblici i doze mineralne azotne ishrane kod trešnje. Predložena je unapređena tehnologija za gajenje trešnje sa tri tehnološka rešenja – crni ugar sa organo-mineralnim đubrenjem, crni ugar sa mineralnim đubrenjem i krošnja tipa žbun. Najnovije sorte maline Ljulin i Samodiva nude se sa specifičnim tehnologijama kao potpuno razvijen naučni proizvod. Rad je u početnoj fazi na prikupljanju i uspostavljanju kolekcionog zasad desertnih sorti grožđa, proučavanju njih u ekološkim uslovima regiona, i na tehnologijama za gajenje brokolija.

Dva naučna proizvoda su validovana za primenu u praksi – podizanje i gajenje zasada jabuke i zasada trešnje.

Odmah nakon osnivanja, ova naučna institucija je postala prvi centar ne samo praktične, već i naučne voćarske misli u našoj zemlji. U različito vreme, ovde su radili eminentni naučnici u oblasti voćarstva.

Danas, istraživači i stručnjaci nastoje da odgovore na sve izazove sa kojima se suočavaju poljoprivredna nauka i praksa.

